

(Videsis Epistolæ : Ruricii ad Cæsarium, Patrologiæ tom. LVIII, col. 108, 111; Casarii ad Symmachum papam et hujus ad Cæsarium, tom. LXII, col. 53, 54; Bonifacii II ad Cæsarium, tom. LXV, col. 51, Avii Viennensis ad Cæsarium, tom. LIX, col. 229; Joannis II ad Cæsarium, tom. LXVI, col. 25; et Agapeti I ad Cæsarium, tom. LXVI, col. 45, 46.)

TESTAMENTUM S. B. CÆSARII SANCTÆ ARELATENSIS ECCLESIE EPISCOPI.

PAX ECCLESIE ARELATENSIS.

Cæsarius episcopus presbyteris et diaconibus, sanctæ ac venerabili Cæsariæ abbatissæ, quam Dominus per meam parvitatem in monasterio nostro præposuit, ac universæ congregationi, quam ibi Dominus sua gratia collocaverit, in Domino æternam salutem.

Cum ecclesiastica pietas consuetudinis suæ rem faciat ordinabiliter, scilicet quo peregrinus et destitutus opem largitionis impendat: quanto magis eum oportunitas aut necessitas fuerit, ut sanctis quibusque et Deum timentibus aliqua largiatur, amplius debet pia misericordiæ suæ viscera dilatare? Et ideo juxta hanc epistolam quam manus nostræ subscriptione roboravimus, cuique diem et consulem subitus adjecimus, Deo dispensante, hoc testamentum meum condidi, vel manu propria subscripsi, atque jure prætorio, vel jure civili, et ad vicem illorum edicto firmavi.

Ego Cæsarius peccator cum debitum humanæ carnis reddidero, cunctum monasterium S. Joannis, quod ego condidi, sub potestate Arelatensis pontificis canonice sit, hæredemque meum esse volo ac jubeo; cæteri cæteræve hæredes sint. Totum quod cuique aut per hoc testamentum meum dederò, legavero, darive jussero, ut detur fiat. Cæterum autem Arelatensem episcopum cohæredem meo monasterio relinquo: quosque liberos, quasque liberas esse jussero, liberi liberæve sint omnes. Ego tamen cum nihil de parentum bonis habuerim, hoc testamentum meum præsumere erubui; illa tamen me sententia compulit, ut pietate Salvatoris, formidanda, qua iniqui aedituri sunt dicentem: *Ita in ignem æternum* (Matth. xxv, 41), pietatis affectu aliquid ecclesiæ meæ contulisse. Et ne forte post obitum meum aliqui de parentibus meis, exceptis iis rebus quas illis pro elogiis [forte eulogiis] dono, inquietare præsumant cui præsum ecclesiam: ideo hanc voluntatem meam tractare amplius desideravi, ne qui de parentibus meis vel apud ipsam monasterium præfatum, vel pontificem Arelatensis Ecclesiæ, præter id quod illis dederò ac dederim, præsumant requirere. Sancto et Domino meo archiepiscopo qui mihi indigno dignæ successerit, licet omnia in sua potestate sint, tamen si lubet et di-

gnum ducit, indumenta paschalia quæ mihi data sunt, omnia illi serviant, simul cum casula villosa et tunica, vel galnape, quod melius dimiserò. Reliqua vero vestimenta mea, excepto birro amiculari, nec tam clerici quam laici, cum gratia vel ordinatione domini archiepiscopi, sibi ipso jubente, in eo donante, dividant. Ea vero quæ monasterio ante per donationem contuli, nunc affirmo, et si cui aliquid per epistolam, aut per pitacium, aut verbo pietatis intuitu contuli, valere volo. Hoc etiam assueto precor, quatenus cellam quam bonæ memoriæ Augustus subdiaconus in atrio S. Stephani euntibus parte dextra habuit, provisoriis monasterii propter custodiam illorum firmam dominus archiepiscopus perpetuo dignetur jure concedere, ita ut eam sibi succedendam monasterii provisores habeant. Et hoc specialiter volo, et ita, domine archiepiscope, precor, sive provisorem ad monasterium, sive presbyterum ad basilicam S. Mariæ, nullum alium habeat congregatio sancta, nisi quem ipsa elegerit vel ordinari petierit. Et licet de tua, domine archiepiscope, pietate præsumam, tamen ne forte contra monasterium nostrum aliquorum suggestiones importunas habentis, adjuro vos per Patrem et Filium et Spiritum sanctum, et per tremendum diem judicii, ne unquam prævaleat apud vos hostis antiquus, ut ancillas vestras contristari acquiescatis; aut aliquid illis auferri de iis quæ possident, eisque contulimus, permittitis: quia Deo propitio non sine discretionis vel justitia quibuscumque secularibus jure directo res ecclesiæ vendidimus, nisi hoc tantum quod ecclesiæ minus utile et infructuosum est; et quod animabus sanctis et Deo vacantibus cum sanctorum fratrum consensu vel subscriptione tribuimus, perpetuo illis jure permaneat. Vos vero, domine filiole, per sanctam Trinitatem inseparabilem, et per Domini nostri Jesu Christi adventum adjuro, ut pontificem qui mihi indigno ordinante Deo successerit digne, omni affectu ut dominum rogetis, ac pura mente diligatis, et ne per vestram contristatam inobedientiam. Confidimus enim de Dei misericordia, quod ita omnibus sacerdotibus quibus religionis collatio est, castum amorem impendat, ut nihil vobis quod ad sustentandum corpusculum opus est, deesse permittat.

^a Exstat hoc S. Cæsarii testamentum apud Baronium ad ann. 538, §§ 25 et seqq., et apud Saxium in Pontificio Arelatensi num. 30, nec non apud Coin-

tium in Annalibus ecclesiasticis Francorum tom. I, pag. 616 seqq.

Te iterum atque iterum, pontifex optime, rogo gratia divina præfati monasterii ut curam maximam habeas, et familiam illarum cum grandi pietate satagas providere. Quod si alicujus persona iniustum tibi dederit consilium, cum auctoritate respondendum deprecor: quia hoc quod episcopi agitur verbo, non solum auferri non debet nec omnino potest. Tum præcipue quia et hoc ipsa sanctissimi papæ Urbicani auctoritas, ut hoc de sancto et domino meo pontifice credam. Nunquam enim apud te prævalebit iam iniqua suggestio, ut contra justam voluntatem qualiscunque antistitis pro meo studio substantia ad te multum profecerit, et prope duplicata sit. Additur ad hoc quod Deus misericors per parvitatem meam etiam immunitatem tributorum, tam juxta urbem et infra, quam etiam in suburbanis et villis ex maxima parte concessit. Agellum igitur Aucharianum, unde parvam particulam monasterio dedimus, multa servamus: nam plus minus centum aripennes vineæ, et trecentorum modiorum campos reservavimus: ita quod supradictum monasterium tantum modiatas de terra quam ego plantavi, habeat modiatas quadraginta; et de vetere vinea vix triginta aripennes contulimus. Agellum Gallicuanum, Mercloanum, vel agellum Gemellos cum stagnis et paludibus, cum omni jure et termino suo, et pascua in campo Lapiden, vel si qua alia sunt; vel campum in Trifinito super viam munitam, vel reliqua quæcunque sunt; agellum Orvedum, et agellum

A Martinatis, et agellum Silvanum, in quo est sita ecclesia S. Mariæ de Ratis; et agellum Missiananum, cum omnibus sibi pertinentibus pascuis, paludibus, cum omni jure et termino suo sanctæ tuæ ecclesiæ reservavimus in stipendiis earum. Unde te, sancte pontifex, adjuro, ut si Deus omnipotens per manus se timentium sanctæ matri Ecclesiæ, monasterio sanctarum virginum aliquod majus bonum dederit, tua sancta dilectio unum ab altero non disjungat. Si vero, quod Deus non patiat, congregatio ibi aut congregata non fuerit, aut forte postea, quod absit, cum congregata fuerit, esse desiderit, ad matrem Ecclesiam revertantur. Hæc quidem ego, ut timori meo satisfacerem, scripsi. Nam absit ut de tua, piissime pontifex, inscientia inculperis; quia, ut supra jam dixi, pietas divina concessit ut per meam humilitatem immunitas Ecclesiæ in tot capitibus daretur. Quod monasterio cum fratrum consensu dedimus, per hanc voluntatem meam confirmo. Ancillæ nostræ Cæsariæ abbatissæ mantum majorem quem de cannabe fecit, dari volo. Domino meo Cypriano mantum e cunctis meliorem dari volo. Quidquid servo meo Briciano contuli, nunc per hoc testamentum meum confirmo. Agritia puella mea propria libentissime monasterio et Cæsariæ abbatissæ serviat: et vere gariolas quas illis vel parentibus eorum dedi confirmo. Omnes cubicularios meos tibi, domine episcope, coram Deo et angelis ejus commendo.

* Exstant apud Bollandum die 12 Januarii Hormisdæ Romani pontificis litteræ, quæ Cæsarii testamento plurimum auctoritatis ac fidem conciliant. Ad

C illas alludit Cæsarius, cum S. papæ Urbicani, id est, antistitis Romani meminit. *Cont.* l. cit., pag. 618. — Has litteras ad calcem hujus tomi videtis. *Edit.*

CONCILIUM ARAUSICANUM II. DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO *.

IN DEDICATIONE BASILICÆ A LIBERIO PATRICIO CONSTRUCTÆ CELEBRATUM V. NONAS JULIAS, DECIO JUNIORE V. C. CONSULE, ID EST ANNO CHRISTI 529, FELICIS IV PAPÆ 3^b, ATHALARICI ITALIÆ REGIS 3.

(Ex *tom. VIII Conciliorum Mans.*)

TITULI CAPITULORUM.

I. Quod per peccatum Adæ non solum corpus, sed anima etiam læsa fuerit.

* Hic sacer conventus episcoporum habitus est occasione scriptorum quorundam Fausti Regensis, qui circa annum Christi 472 sancto Prospero in Regensi episcopatu substitutus * (exstant enim epistolæ Sidonii ad eum velut episcopum Regensem his temporibus datæ) de gratia Dei, qua salvamur, in quo sub specioso titulo Pelagium damnans, vere pelagianizat. Hoc opus, cum magna aviditate legentium non tantum in Galliis, ut constat testimonio Sidonii lib. ix, epist. 9, neque etiam in Italia dumtaxat, sed et Constantinopoli, et in Africana Ecclesia expetere atque divulgare, Cæsarius Arelatensis episcopus, non tantum libellum de gratia et libero arbitrio auctoritate Felicis IV approbatum contra eum conseripsit, verum etiam hoc episcoporum concilium iudicavit, ut in eo communi omnium Patrum consensu

* Prosper non fuit ep. Regensis.

D II. Quod peccatum Adæ non ipsi solum nocuit, sed ad posterum quoque transit.

III. Quod gratia Dei non ad invocationem detur, sed ipsa faciat ut invocetur.

desinere quid circa hanc orthodoxæ fidei doctrinam credendum atque tenendum esse videretur. Sancti Augustini scripta contra Pelagium edita nemo jam in Galliis aperte impugnare audebat. Pelagius jam prope infami nemo citra infamiam adhaerere conabatur, sed per fraudes et insidias latenter id eum Fausto Regensi episcopo quidam Galliani presbyteri moliebantur. Hoc itaque episcoporum conventu pro fide catholica, scriptisque Augustini assertendis et defendendis, de gratia et libero arbitrio viginti quinque canones constituti sunt, qui omnes fere ad unum sunt sententiæ et verba sancti Augustini, ex ipsius scriptis diversis desumpta, ut infra in notis singulorum canonum ostendemus. SEVER. BIRIUS. — In uno e tribus vetustissimis mss. collegii Parisiensis soc. Jesu titulus est: *Incipiunt canones Arau-*